MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
ANTHONY ELLUL

Seduta tat-30 ta' Lulju, 2012

Rikors Numru. 47/2010

Mahmoud Hamd

Vs

Direttur tac-Cittadinanza u Affarijiet ta' Espatrijazzjoni u l-Ufficjal Principali tal-Immigrazzjoni

Permezz ta' rikors prezentat fid-29 ta' Lulju 2010 ir-rikorrent iddikjara li ghandu 25 sena, li hu mizzewweg u ghandu tarbija. Ghalkemm hu separat *de facto* minn ma' martu, ir-relazzjoni tieghu ma' ibnu hi qawwija, u hu responsabbli ghall-minuri. Iddikjara wkoll li missieru kien mizzewweg lil Grace Psaila u kellhom tifel. Filwaqt li

missieru telaq lura lejn is-Sirja, hu baqa' jghix Malta u jghin ghal bzonnijiet ta' huh. Ir-rikorrent isostni li ghandu l-gheruq tieghu f'Malta u rabtiet ma' ibnu u wkoll ma' huh. Ilmenta wkoll li t-tkeccija tieghu minn Malta hi kontra l-ligi minhabba l-Avviz Legali 278 tal-2006 li bih iddahhlet fis-sehh id-Direttiva 2003/109/EC. Qal li meta mar japplika biex jinghata long term residence permit, ma nghatax formola u tawh hafna skuzi ghalfejn dan ma jistax isir. Ghalhekk qieghed jitlob:-

1. Tiddikjara li hemm vjolazzjoni tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni Ewropeja;
2. Taghti rimedju effettiv;
3. Taghtih kumpens xieraq ghall-vjolazzjoni li dwarha qieghed jilmenta.

L-intimati pprezentaw twegiba fid-9 ta' Settembru 2010 u ddikjaraw:-

1. Hemm proceduri pendenti quddiem il-Bord ta' l-Appelli dwar l-ordni ta' tkeccija.
2. L-agir tal-intimati hu ghal kollox legittimu u mehuda skond l-Att dwar l-Immigrazzjoni (Kap. 217).
3. Ir-rikorrent ma ghamel l-ebda talba biex jinghata long term residence.
4. M'hemm l-ebda ksur tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni. L-obbligu tal-Istat hu li jirrispetta d-dritt ghall-hajja tal-familja u mhux li jaghti lil xi hadd li tistabilixxi jew li tkompli hajja familjari f'gurisdizzjoni partikolari. Inoltre l-Konvenzjoni Ewropea ma tipprotegix id-dritt ta' persuna li tghix fi Stat Membru partikolari. L-Istat ghandu kull dritt li jikkontrolla d-dhul u r-residenza ta' persuni li ma jkunux cittadini Maltin (ara **Abdulaziz et vs United Kingdom** deciza fit-28 ta' Mejju 1985).

Il-qorti semghet ix-xhieda, rat l-atti nkluz in-noti ta sottomissjonijiet.

L-intimati jsostnu li r-rikorrent kellu fl-ewwel lok jezawrixxi r-rimedji ordinarji. Jirrizulta li hemm appell pendenti quddiem l-Immigration Appeals Board, li gie differit *sine die* wara li sar dan ir-rikors. F'dak il-procediment ir-

rikorrent qieghed jimpunja l-ordni biex jitkecca minn Malta. Il-qorti qeghda tifhem li tali ordni nharget peress li r-rikorrent hu *de facto* separat minn ma' martu Rachel Gatt, u li ghalhekk tilef l-jedd tieghu li jibqa' jghix f'Malta. Fil-fatt f'ittra datata 5 ta' Frar 2008[1] mibghuta mid-Dipartiment tac-Cittadinanza, martu giet infurmata li zewgha seta' jibqa' jghix f'Malta. Fl-ittra jinghad ukoll: *"Your attention is being drawn in particular to the fact that your husband would enjoy such right as long as you would be living together. Upon de facto or de jure separation, such right would be lost automatically."*. Jidher ghalhekk li r-rimedju li ghalih qieghed jalludi d-Direttur tad-Dipartiment tac-Cittadinanza mhu ser iwassal lir-rikorrent imkien, gialadarba r-rikorrent tilef l-*exempt status* peress li ma baqax ighix ma' martu[2].

Ghal dak li jirrigwarda l-ilment tar-rikorrent li t-tkeccija tieghu minn Malta hi kontra l-ligi minhabba l-Avviz Legali 278 tal-2006, jirrizulta li tali ilment ma jistax isir f'dan it-tip ta' procediment meqjus li lanqas ghamel applikazzjoni. Ghalkemm jallega li meta mar biex japplika *"..... bhala long term residence permit ghaliex ilu hawn Malta dak iz-zmien kollu, lanqas biss tawh il-formola u gabulu mitt elf skuza ghala dan ma setax isir. U l-anqas formola ma tawh"*,[3] din hi biss il-verzjoni tar-rikorrent. Kif ghamel haddiehor ir-rikorrent kellu kull opportunita li japplika biex jinghata *long term residence permit*. Dan apparti li f'okkazzjoni ohra r-rikorrent kien diga' pprezenta applikazzjoni biex jinghata l-*freedom of movement* ghaliex kien ser jizzewweg. Il-qorti ma tifhimx kif din id-darba qieghed ighid li sab l-ostakoli. Jekk kif ighid kien qieghed isib diffikulta biex jipprezenta l-applikazzjoni, seta' facilment fittex l-ghajnuna. Inoltre l-allegazzjoni li t-tkeccija tieghu minn Malta hi kontra l-ligi applikabbli, setghet facilment giet mistharrga fi proceduri ghal stharrig ta' eghmil amministrattiv u mhux f'dan il-procediment. Ghalhekk fir-rigward ta' dan l-ilment ir-rikorrent kellu rimedju ordinarja li kellu jezawrixxi qabel jirrikorri ghal dawn il-proceduri.

---

[1] Fol. 40.
[2] Ara Artikolu 4 tal-Att dwar l-Immigrazzjoni (Kap. 217).
[3] Fol. 1 tar-rikors promotur.

Mill-atti jirrizulta li:-

i. Ir-rikorrent twieled is-Sirja fl-1 ta' Mejju 1985.

ii. Hu kien gie jghix Malta flimkien ma' missieru (Khalil Hamd) meta kellu xi 14 il-sena. Missieru zzewweg lil Maria Grazia Psaila u kellhom tifel, Sansho. Permezz ta' ittra datata 10 ta' Lulju 2000[4] id-Dipartiment tac-Cittadinanza gharraf lil Maria Grazia Psaila li r-rikorrent u huh Issam Hamd, *"....may remain and work in Malta until their twenty-first birthday."*. Jirrizulta wkoll li Hamd u Psaila ma baqghux ighixu flimkien minn xi l-2002[5]. Psaila xehedet li bejn ir-rikorrent u Sansho hemm *"....relazzjoni ta' ahwa u veru qrib ta' xulxin."*[6].

iii. Fil-25 ta' Ottubru 2007 twieled il-minuri Leyland Hamd minn relazzjoni li r-rikorrent kellu ma' Rachel Gatt. F'Novembru 2007 izzewwgu[7]. Il-minuri dejjem ghex Malta, u m'hemmx dubju li ghandu c-cittadinanza Maltija gialadarba ommu hi Maltija.

iv. Ir-rikorrent u martu sseparaw *de facto* xi sena wara z-zwieg. Jidher li ghalkemm ghal iktar minn darba kien hemm tentattivi ta' rikonciljazzjoni, dawn ma rnexxewx.

v. Tista' tghid li r-rikorrent qatta' iktar min-nofs hajtu f'Malta. Ir-rikorrent xehed li kemm ilu Malta kienu biss f'okkazzjonijiet rari li mar is-Sirja ghal ftit granet u rritorna lura lejn Malta; *"Jiena kont nahdem regolarment u sahansitra kont inhallas il-vat u t-taxxi kollha bi kwalunkwe bniedem iehor li jahdem f'Malta."*[8]. Fatti li ma gewx kontestati mill-intimati. Meta xehed quddiem il-qorti fis-seduta tal-14 ta' Lulju 2011 iddikjara li ghandu access ghall-ibnu darbtejn fil-gimgha, u li minn meta kellu 17 il-sena hadem bhala kahhal[9].

---

[4] Fol. 31.

[5] Ara ittra datata 24 ta' Settembru 2007 li l-pulizija baghatu lid-Dipartiment tac-Cittadinanza.

[6] Affidavit ta' Grace Psaila prezentat fil-15 ta' Marzu 2011.

[7] Ara deposizzjoni ta' Joseph Mizzi, Direttur tad-Dipartiment tac-Cittadinanza, fis-seduta tal-15 ta' Marzu 2011.

[8] Ara affidavit li pprezenta fil-15 ta' Marzu 2011.

[9] Hu minnu li l-provi li ressaq ir-rikorrent huma skarsi hafna, pero l-qorti m'ghandix tiddubita li qal il-verita iktar u iktar meta tqies li l-intimati ma kkontestawx dak li qal.

M’huwiex kontestat li:-

“a State is entitled, as a matter of well-established international law and subject to its treaty obligations, to control the entry of aliens into its territory and their residence there (see, among many other authorities, Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom, judgment of 28 May 1985, Series A no. 94, p. 34, § 67, Boujlifa v. France, judgment of 21 October 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-VI, p. 2264, § 42). The Convention does not guarantee the right of an alien to enter or to reside in a particular country.” (**Nunez v Norway,** 28 ta’ Gunju 2011).

Min-naha l-ohra l-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni jipprovdi:-

Artikolu 8 tal-Konvenzjoni jipprovdi:-

“1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.”.

Ghalkemm ir-rikorrent u martu ma jghixux flimkien, dan il-fatt ma jfissirx li ma tezistix *family life*. Kif osservat il-Qorti Ewropeja fil-kaz **Berrehab vs The Netherlands**[10]:-

The Court likewise does not see cohabitation as a sine qua non of family life between parents and minor children. It has held that the relationship created between the

[10] 21 ta’ Gunju 1988. F’dan il-kaz ir-rikorrent kien iddivorzja u ma kienx qieghed ighix ma’ martu fiz-zmien tat-twelid ta’ bintu. Madankollu kemm dam ighix fl-Olanda kien baqa’ f’kuntatt regolari ma’ bintu permezz tal-access li kien jinghata erba’ darbiet fil-gimgha ghal numru ta’ sighat. Il-qorti kkonkludiet li kien hemm ksur tal-Artikolu 8.

spouses by a lawful and genuine marriage - such as that contracted by Mr. and Mrs. Berrehab - has to be regarded as "family life" (see the Abdulaziz, Cabales and Balkandali judgment of 28 May 1985, Series A no. 94, p. 32, § 62). It follows from the concept of family on which Article 8 (art. 8) is based that a child born of such a union is ipso jure part of that relationship; hence, from the moment of the child's birth and by the very fact of it, there exists between him and his parents a bond amounting to "family life", even if the parents are not then living together.

Mela din il-qorti ghandha l-awtorita li taghmel stharrig jekk f'kaz ta' tkeccija ta' barrani minn Malta, huwiex ser ikun ksur tal-Artikolu 8. M'hemmx dubju li fic-cirkostanzi ta' dan il-kaz il-qorti tista' wkoll taghmel l-istharrig mill-aspett tal-hajja privata[11]. Dan minkejja li l-ordni tat-tkeccija kienet bazata fuq dak li tghid il-ligi, fis-sens li r-rikorrent tilef l-exempt status gialadarba ma kienx hemm koabitazzjoni.
Hafna drabi l-ghan ewlieni wara t-tkeccija ta' barrani li ma jkollux jedd ighix fil-pajjiz li jkun qed jospitah, hu l-*economic well-being of the country* (paragrafu 2 ta' Artikolu 8 tal-Konvenzjoni). Wiehed jista' per ezempju jifhem li l-Gvern ikun irid jirregola is-suq tax-xoghol minhabba d-densita tal-popolazzjoni. Il-Qorti Ewropeja ta' Strasbourg tirrikonoxxi li Stat igawdi minn margni ta' apprezzament. Fil-principju il-Konvenzjoni ma taghmel l-ebda projbizzjoni fuq Stat milli jirregola d-dhul u zjarat fit-tul ta' barranin. Madankollu, *"According to the Court's established case-law, however, 'necessity' implies that the interference corresponds to a pressing social need and, in*

[11] Sahansitra fil-kaz **A.A. v The United Kingdom** (20 ta' Settembru 2011), il-Qorti Ewropea osservat: *"It is not necessary to decide the question given that, as Article 8 also protects the right to establish and develop relationships with other human beings and the outside world and can sometimes embrace aspects of an individual's social identity, it must be accepted that the totality of social ties between settled migrants and the community in which they are living constitutes part of the concept of private life within the meaning of Article 8. Thus, regardless of the existence of a family life, the expulsion of a setlled migrant constitutes an interference with his right to respect for private life."*. Kaz li qajjem kontroversja shiha fl-Ingilterra ghaliex l-applikant, li kien dahal l-Ingilterra meta kien ghad ghandu 13 il-sena, kien instab hati ta' stupru li wettaq sentejn wara. B'din is-sentenza l-Qorti Ewropea ddikjarat li t-tkeccija tal-applikant mill-Ingilterra twassal biex ikun hemm vjolazzjoni tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni.

particular, that it is proportionate to the legitimate aim pursued.”[12].

Hu veru li jidher li fis-Sirja jghixu membri tal-familja tar-rikorrent, bhal ommu, missieru u bintu Hadisha. Pero minn kliemu jidher li qata’ l-kuntatt mal-pajjiz ta’ origini tieghu. Fis-sentenza **Siham Habbad et vs Onor. Prim’Ministru et**[13], il-Qorti Kostituzzjonali osservat li t-tkeccija ta’ omm it-tifla minn Malta *“...ma tkunx proporzjonata mal-iskop legittimu li l-istat irid jilhaq, ghax ikunu qed jigu pregudikati precipwament l-interessi tat-tifla li ma tinfatamx minn ommha. Dak li ntqal fil-kaz ta’ Rodrigues da Sliva*[14] *japplika f’dan il-kaz ukoll ghaliex ‘the economic well-being of the country does not outweigh the applicant’s rights under article 8’”*. Il-qorti tapprezza li dan il-kaz hu kemxejn differenti mill-kaz ta’ *Rodrigues da Silva*, ghaliex f’dak il-kaz ghalkemm il-minuri kienet fil-kustodja tal-missier, il-kura taghha kienet f’idejn in-nanniet paterni u l-omm, tant li kienet qeghda titrabba wkoll mill-omm. Jibqa’ l-fatt li t-tgawdija tal-genitur u wild tal-kumpannija ta’ xulxin hi element fundamentali u essenzjali tal-hajja ta’ familja. F’dan il-kaz il-qorti m’ghandix dubju li jekk l-ordni tat-tkeccija kellha titwettaq u b’hekk ir-rikorrent isib ruhu lura fis-Sirja, pajjiz li bhalissa hu mifni fi gwerra civili li halliet eluf ta’ nies mejta, eluf ta’ nies li harbu mill-pajjiz ghat-Turkija, Jordan, Lebanon u l-Iraq u halliet madwar miljun u nofs persuna bla dar, il-kuntatt tieghu ma’ ibnu ser jispicca ghal kollox[15]. Dan b’detriment kemm ghar-rikorrent u

---

[12] Ara Berrehab vs The Netherlands. Il-qorti osservat li f’kazijiet ta’ din ix-xorta *“...the legitimate aim pursued has to be weighed against the seriousness of the interference with the applicant’s right to respect for their family life.”*.

[13] Deciza fid-19 ta’ April 2012.

[14] F’dan il-kaz il-Qorti Ewropeja tat l-opportunita lill-omm biex minkejja li kienet residenti illegali ghal snin twal wara li kienet skadiet il-visa ta’ turista, irregolarizzat il-posizzjoni taghha. Il-qorti osservat: *“In view of the far reaching consequences which an expulsion would have on the responsibilities which the first applicant has as a mother, as well as on her family life with her young daughter, and taking into account that it is clearly in Rachael’s best interests for the first applicant to stay in the Netherlands, the Court considers that in the particular circumstances of the case the economic well-being of the country does not outweigh the applicants’ rights under article 8, despite the fact that the first applicant was residing illegally in the Netherlands at the time of Rachael’s birth.”*.

[15] *“Mistoqsi mill-qorti ghalfejn irrid nibqa’ Malta jien nwiegeb illi Malta veru drajtha. Mis-Sirja jiena tlaqt meta kont ghadni tifel zghir u ma nafx xejn dwarha. Is-Sirja tlajt biss erba’ darbiet kemm ili hawn Malta. Bhalissa hemm ukoll*

ghall-minuri. Wiehed irid ikun realistiku, fis-sens li l-qorti ma tarax li jekk ir-rikorrent jintbghat lura lejn is-Sirja ser ikun f'posizzjoni li meta jrid, kemm minhabba l-kundizzjonijiet prekarji li bhalissa hemm fil-pajjiz u l-qaghda finanzjarja, jigi lura Malta biex izur lill-ibnu. Il-qorti hi moralment konvinta li r-ritorn tar-rikorrent lejn is-Sirja ser iwassal biex l-kuntatt bejn ir-rikorrent u ibnu, li f'Novembru jaghlaq 5 snin, tista' tghid tigi reza impossibbli. Il-konsegwenzi fuq il-minuri ser ikunu konsiderevoli u fil-fehma tal-qorti hu essenzjali, fl-interess tal-minuri, li jzomm il-kuntatt li ghandu ma' missieru. L-interess tal-minuri bhala konsiderazzjoni primarja jeghleb l-interess li l-pajjiz ikollu sistema efficjenti ta' kontroll ta' immigrazzjoni f'cirkostanzi bhal dan il-kaz. Dan mehud ukoll in konsiderazzjoni li:-

i. Ir-rikorrent ilu jghix Malta sa minn meta kien ghadu minorenni u llum ghandu 27 sena. Dan m'huwiex xi kaz ta' persuna li qeghda tipprova tikseb, ghall-ewwel darba, il-jedd li tghix f'Malta;

ii. Minn dak li qal jidher li integra ruhu sew fil-hajja Maltija. Fil-fatt tghallem ukoll il-lingwa. Inoltre min-naha tal-intimati ma ressqu l-ebda ilment jew ghamlu xi accenn li r-rikorrent hu periklu ghall-ordni pubbliku u sigurta tal-pajjiz;

iii. Ghandu s-sengha ta' kahhal li hu l-mezz tal-ghixien tieghu;

iv. Jidher li qata' l-kuntatt mal-familja fis-Sirja, il-pajjiz ta' origini tieghu;

Ir-rikorrent ghex ghal hafna snin f'Malta u sar membru ta' familja f'Malta li tinkludi ibnu li hu cittadin Malti, u l-qorti m'ghandha l-ebda dubju li ibnu, bhala cittadin Malti, ghandu jedd li jgawdi l-kumpannija, u kura ta' missieru f'ambjent lokali fejn qieghed jitrabba. Fil-fehma tal-qorti fic-cirkostanzi partikolari ta' dan il-kaz ma nzammx bilanc tajjeb bejn l-interessi tar-rikorrent u ibnu li jzommu kuntatt ma' xulxin u l-interess generali kif spjegat fit-tieni

---

problemi kbar interni gewwa s-Sirja u biex l-affarijiet jittrangaw hemm bzonn ta' snin twal. Jekk jien nintbaghat lura s-Sirija ser nitlef kull kuntatt ma' ibni Leyland." (xhieda tar-rikorrent fis-seduta tal-14 ta' Lulju 2011).

paragrafu tal-Artikolu 8. Ghalhekk tqies li l-ilment tar-rikorrent hu gustifikat.

Dan m'huwiex xi kaz fejn il-qorti trid tistharreg jekk l-ordni ghandix l-ghan *"for the prevention of disorder or crime"* gialadarba mill-atti ma jirrizultax li r-rikorrent qatt instab hati li kkommetta xi reat. Il-qorti lanqas ma tqies li f'dan il-kaz hemm xi cirkostanza ohra li tissemma fit-tieni paragrafu ta' Artiklu 8 tal-Konvenzjoni, u li jista' jiggustifika d-decizjoni tal-Istat.

Il-qorti ma tarax li hemm lok li r-rikorrent jinghata xi kumpens kif qieghed jitlob. Ir-rimedju li qieghed jinghata hu adegwat.

Ghal dawn il-motivi l-qorti taqta' u tiddeciedi l-kaz billi:-

1. Tiddikjara li ghar-ragunijiet fuq moghtija, l-ilment tar-rikorrent dwar l-applikazzjoni ghall-ghoti ta' *long term residence* m'huwiex gustifikat.
2. Tiddikjara li t-twettiq ta' ordni ta' tkeccija minn Malta ta' Mahmoud Hamd (ID 23289A) ser twassal ghall-ksur tal-jedd fundamentali tieghu u ta' ibnu ghat-tgawdija tal-hajja ta' familja (Artikolu 8 tal-Konvenzjoni Ewropeja).
3. Fic-cirkostanzi tordna li m'ghandix tigi mwettqa l-ordni ta' tkeccija.
4. Tichad it-talba ghall-hlas ta' kumpens.

Spejjez jibqghu bla taxxa bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------